

nande sångbara uttryck, målande rytm och takt vid arbete: brynstenens och vispstickans ljud, slagornas gång, vävstolens slag etc.?

III. Hur benämnde man vallhjonets ordlösa jodlande till kreaturen för att få den att följa (kūla, kōla etc.)?

Antogo de lockrop, med vilka man kallade hem kreaturen (getterna) från skogen, musikalisk form? Ropade man på korna (getterna) med rytmiska, ramsor i halvsjungande ton, eller närmade sig lockropen verklig sång med underliggande ord i korta, rimmade vers ("locklåtar", "valllåtar")? Kombinerades de med blåsning på lur och vallhorn?

Kobarna, kobarna, kobarna, kobarna, små kor! Ko-lil-le!
(Suedl.)

Fälgur mer eller kamis der ig kaller! På liller å stu-re fälgur!
(Dal.)

(Tackor våra alla,
Kommen där jag kallar!
Bå små å stora tackor!) (Dal.)

Kunde även personer anropas till varning eller kallelse med "rop", påminnande om vallhjonets lockrop till kreaturen?

Känner man till valllåtar, som brukade föredragas endast i vissa situationer t.ex. då fäbodkullorna hemvända med boskapen eller föra den till en gräsrikare plats, eller vid tillfällena, då något särskilt var på färde i vallskogen? Ved kallade man vallhjonens sång eller blåsning i ensamheten eller till varandra t.ex. vid efterfrågande av bortkommen boskap (kōla, kuja, kūla, hoja, hoja etc.)?

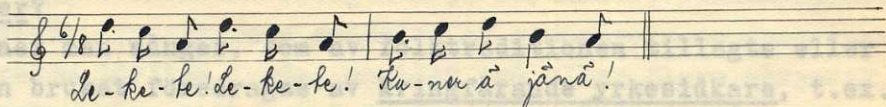
Ex.: 4. Under det boskapen betade, föredrogs i vallskogen:

Bassa, Småla, Dun-dee-man! Kan och grava, va ni kan! Ta ni kan!

Ex.: 5. När något ledsamt hade inträffat, sjöngs:

Hur häck var det då, och hur leff är det nu-u-u!

Sjüng man efter vilsekomna kor, bortkomna getter och killingar eller för att uttrycka glädjen över att man funnit dem?

Sjöngs av vallkullan, när hon återfunnit bortkomna kor, därmed uppmanande de andra kullorna att sjunga och vara glada, emedan "korna äro här". (Dal.)

Sjöngo vallhjonerna för att skrämja björn och varg?

Funnos visor, handlande om vallhjon i olika situationer, som brukade sjungas i skogen som speciella vallvisor, t.ex. visan om en gässe och en flicka, som växelvis vårda sitt barn i skogen, visan om en vallflicka, som gripits av rövare och ropar på hjälp.

Ex.:7.

Förekom växelsång mellan två vallhjon?

IV. Känner man traditioner om arbetsång, föredragen vid olika tillfällen i det dagliga livet under individuellt arbete eller av ett arbetslag?

Sjöngo kvinnorna under utförande av hushållets arbeten, särskilt sådant arbete, som i sig självt var rytmiskt: vid malning på handkvarn, smörkärning, krossande av kaffebönor i mortel o.s.v.? Funnos särskilda "kvarnsånger", vilka föredrogs vid malning eller som lekvisor vid "mjölnarleken" o.dyl. med omkväde i arbetstakt?

Ex.8.

Ex. 11. Sjöng man vid bärplockning, humleplockning o.s.v.? Sjöng man till arbete vid spinnrocken? Kände man särskilda spinnstugusånger? Sjöng man vid vävtolen, vid spetsknyppling eller flätning? Sjöng man i takt med arbetet vid klappning av tvättkläder, vid hackelses tillskärning för hand o.s.v.? Sjöng man uppmuntringssånger ensam eller tillsammans i lag vid utförande av arbete, som krävde särskild rytm och takt, såsom vid langning av vatten, trädfällning, vedhuggning, pålning.

stenbrytning, timmerarbeten o.s.v.?

Finns arbetssånger, tillhörande särskilda yrkesarbeten, t.ex. smedsånger?

Känner man sånger, som av folktraditionen tillagts eller verkligen brukat föredragas av kringfarande yrkesidkare, t.ex. skärslipare och kittelflickare?

Sjüng man vid arbetsdagens början, eller då man vände hem (jfr VI)? Sjüng man till morgonstjärnan, då man tog upp näten på morgonen?

Sjüng man under vandring, vid fororoch på färdevägar i allmänhet?

Ex. 9. På väg till krogen sjüng man till Oxbergsmarschens melodi: Då jag går till krogen,

tag jag långa, långa steg. (Översättn. från Älvdalsmål.)

Sjüng man vid rodd? Känner man särskilda roddarvisor?

V. Vilka sånger sjüngos som vaggvisor? Känner man även i detta avseende improvisation? Vad kallades det att sjunga vid vaggan?

Brukade barnvisor föredragas beledsagade av illustrerande och roande gester och mimik? Sjüngos de vid lek av barnen själva? Förekom sång vid "piplekar", "skrämlekar" o.ä.?

Brukade barnramsor sjungas eller reciteras?

Har man för barn i pedagogiskt syfte föredragit sångrim eller visor med undervisande eller avskräckande innehåll och sensmoral?

VI. Förekom gemensam psalmsång morgon och afton? Förekom sjungna böner eller besvärjelser (t.ex. vid sängdags eller lösdags vid fäbodvallarna) eller någon sång med ord, som inneburo nedkallande av välsignelse över jorden eller skydd mot något särskilt ont?

Ex. 10. Nu går jag i säng med tolv Guds änglar. (Älvdalen.)

VII. Vilken roll spelade sången i festligt lag, på leketugor och dansaftnar?

Finns traditionella bröllopsvisor? Sjüng man vid inbjudning till bröllop, vid traktering o.s.v.? Vad sjüng man, då man valsade kronan av bruden, vid sängledning o.s.v.

Vilken roll spelade sången vid dödefall och begravning? Sjüng man vid likvaka? Hur tillgick det, då man sjüng ut den döde? Kände man sorgepsalmer, som inte finnas i psalmboken, t.ex. om den rike mannen, om Lazarus o.s.v.

Ex. 11. E-j-a-a (med det sista a långt utdraget), utrop av klagan med enkel melodi, som användes av kvinnor vid ett lik; samtidigt klappade de den döde på huvudet. (Älvdalen.)

Förekom sång vid fest och gille? Sjüngos särskilda gillesvisor, "supvisor"? Hade varje bjudlag eller gilleslag ("granne-lag") sin egen festvisa? Hade de yngre männen visor, som ej sjüngos av de äldre, och tvärtom? Förekom sång i sammanhang med nattfrieri ("utpågång")?

Har man (t.ex. bland ungdomen) sjungit tillfälligt diktade eller efter omständigheterna anpassade nidvisor för att förhåna

* "gubbrisa"

eller straffa en illa omtyckt person? Vet man tillfällen, då personer diktat nidvisor mot varandra eller offentligt med smädande sång förhånat varandra? Sjöng man på marknader, samlingsplatser o.s.v. visor, innebärande smädelse av grannsocknens innevånare?

Förekom tävling i sång emellan två eller flera sångare?

Förekom sång till dans? Funnos dansmelodier med text, som sjöngos av de dansande, av försångare eller av åskådare till dansen? Sjöngos vistexter till polskmelodierna? Sjöng man vid dans till ackompanjemang av instrumental musik? Förekom dans till enbart sång? Funnos särskilt goda och viskunniga sångare, vilka man brukade anlita som försångare på lekstugorna? Framträdde personer med särskilt god sångförmåga som ledare vid sångelek?

Fick sången särskilt stor plats i festlivet vid årets högtider?

Sjöng man i juldagarna staffansvisorna eller stjärngossevisorna? Vilka roller utförde härvid de uppträdande? Förekom växel-sång vid kringbärandet av "den ljusa stjärnan"? Vad sjöng den i bygden på annandagsmorgonen kringdragande ungdomen? Känner man någon särskild psalm eller sång eller av namngiven person författad visa, som fått ersätta den gamla Staffansvisan? Förekom vid dessa processioner tiggeri, förtäring, dans? Sjöng man särskilda strofer till tack eller hånfulla och förödmypande strofer som hämnd för snålt bemötande?

Sjöngo de kostymerade vid Luciafirande och pingstbröllop, eller beledsagades de av en sjungande skara? Sjöng man vid utklädningsupptågen vid jul, t.ex. då man gick julbock?

Ex.: 12. Och fadern och sonen de byggde en båt,
de byggde därpå i femton år.

Kände man Så lade de bocken i båten!
(tuppstrups, etc. etc.)? Vad gjorde man el (Öland.)

Utfördes sång vid årseidarna påsk, valborgsmässa och midsommar? Vad sjöng man, då man bar maj i by? Kände man till flera majvisor, "den gamla majvisan", till skillnad från visor, som man i senare tid börjat sjunga vid detta tillfälle?

Vad sjöng ungdomen, då den på Vårfrudagen, påskmorgonen, valborgsmässonatten, Kristi himmelfärdsdag, vid pingst eller gökottor o.s.v. samlades till förlustelse? Sjöng man tillsammans vid källfesterna trefaldighetsafton, pingstafton och midsommarafton? Vilka slag av sång förekommo på midsommaraftonen vid samlandet kring majstången? Känner man till att klocka vid något tillfälle, Förekom det, att man med sång uppvaktade på namnsdagar eller födelsedagar? Förekom sång som mer eller mindre offentligt tack till personer i ledande ställning eller som hedersbevis?

Samlades ungdomen till sång helgdagsaftnarna vid sina samlingsplatser? Ha gammal sång och melodi genom väckelser i bygden ansetts syndig och utträngts av religiöst betonad sång?

Voro personer, särskilt kända för god sångröst eller kunniga i psalmsång anlitade som försångare ("sjungare") vid bönemöten och religiösa sammankomster, där orgelspelare saknades? Var stod klockaren, när han sjöng i kyrkan utan orgel?

VIII. Sjöng allmogen enligt gammal sed märkbart annorlunda, än man nu för tiden sjunger i kyrkor och skolor?

Sjöng man med darr (vibrato)? Kände man något slag av kolokultur särskilt ifråga om hemsång av psalmer och andliga visor? Utmyeckade man sålunda sången med drillar, som ej hörde direkt till melodien? Hur benämnde man detta sätt att sjunga? Ha tvister uppstått mellan präst och klockare å ena sidan och personer av allmoget å den andra om det berättigade i detta sångsätt?

Ex. 13. "De gamla, som voro födda i slutet av 1700-talet och i förra hälften av 1800-talet brukade säga: Han kunde drillas vackert, då han sjöng. Jag har själv som ung flera gånger varit i kyrkan och hört de gamla sjunga och oaktat organisten spelade utdragna toner rek utan några drillar, så drillade ändå församlingens barn på varje ton utom vid Ja (fermat), som alltid sjönges utan drill." (P. Schenell, Håls. 1934.)

Består ej i penningar (så som vid spiri) brukade man vid något tillfälle, t.ex. vid utförande av kyrklig sång, sjunga flerstämmigt? Fann man på den andra stämman för ofta, varje gång, eller var den sedan gammalt bestämd och inlärd?

Sjöngos visor med lustigt innehåll, t.ex. barnrim sådana som "Katten och killingen" eller "Prästens gamla kråka", på en sorglig melodi? Tradition är emellertid ibland mycket stor, då den

Förekom växelsång, t.ex. föredrag av sånger, varvid män och kvinnor växelvis sjöngo varannan melodi. Följdes detta sångsätt någon gång vid religiöst betonad sång, vid sång i arbete eller i vallskogen, vid sjungande av sånger, som utgjorde en ironisk eller hänfull kritik av varandra?

IX. Ansåg man det orätt att sjunga de sånger eller psalmer, som tillhörde vissa helgdagars firande, på andra tider än de

för dem bestämda? Ansågs det opassande av en man att sjunga sång och visa, som tillhöra kvinnans repertoar och tvärtom?

Kände man magiska medel för att skaffa sig en bra sångröst (tuppstrupe, skovor etc.)? Vad gjorde man eller undvek man, för att ett barn skulle bli god sångare? Kunde man i förväg genom omständigheter vid födelse och dop avgöra, om ett barn skulle få god sångröst eller ej (god sångröst, om det får dricka av badvattnet, om det skriker vid dopet, dålig sångröst, om det avvants, medan is låg på vattnet etc.)?

Finnas berättelser om sång, som man lärt sig av övernaturliga väsen? Tror man, att barn, som sett näcken, få god sångröst?

Har man i något avseende ansett sång eller visst slag av sång äga magisk makt? Känner man till att kloka vid något tillfälle, t.ex. vid sjukdomsbot föredragit besvärjelser sjungande eller halvsjungande? Brukades psalmboken eller blad ur psalmboken som skydd mot spöken, troll, underjordiska o.s.v.

Har man i något avseende ansett sång eller visst slag av sång äga magisk makt? Känner man till att kloka vid något tillfälle, t.ex. vid sjukdomsbot föredragit besvärjelser sjungande eller halvsjungande? Brukades psalmboken eller blad ur psalmboken som skydd mot spöken, troll, underjordiska o.s.v.

Har man i något avseende ansett sång eller visst slag av sång äga magisk makt? Känner man till att kloka vid något tillfälle, t.ex. vid sjukdomsbot föredragit besvärjelser sjungande eller halvsjungande? Brukades psalmboken eller blad ur psalmboken som skydd mot spöken, troll, underjordiska o.s.v.

Har man i något avseende ansett sång eller visst slag av sång äga magisk makt? Känner man till att kloka vid något tillfälle, t.ex. vid sjukdomsbot föredragit besvärjelser sjungande eller halvsjungande? Brukades psalmboken eller blad ur psalmboken som skydd mot spöken, troll, underjordiska o.s.v.